

УДК 159.923.2

ЛЕВЧЕНЮК Є.В.

кандидат філософських наук, асистент кафедри
філософії гуманітарних наук
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) levchenyuk@ukr.net

ПОСТЛЮДИНА ТА ПОСТЛЮДСТВО: ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ

*Багато в світі дивних див,
та найдивніше в них людина
Еврінід*

В статті розглянуті сучасні умови розвитку людини. Встановлено, що відбувається новий еволюційний етап формування особистості, де основними детермінантами її творення є інформатизація та технологізація суспільства, що, в свою чергу, спричиняє біфуркацію світів, в яких змушена розвиватись людина: світ культури / світ техносу, світ природи / штучний світ.

Ключові слова: людина, постлюдина, постлюдство, інформатизація, технологізація, кіберпростір.

Вступ

Слова стародавнього грецького філософа є актуальними й донині. Людина і на сьогодні залишається загадкою незважаючи на сучасні дослідження як в області гуманітарних наук, так і в області сучасного природознавства. В цьому й розкривається секрет розвитку самої людини. Вона дійсно постає унікальним творінням як природи, так і витвором самої себе. Людина в процесі свого розвитку набуває все нових і нових характеристик, які з'являються в ній не тільки під впливом оточуючого середовища, а й стають її творінням, що, в свою чергу, змінює середовище її проживання. В історії філософії проблема дослідження людини пройшла складний шлях. Зокрема вона представлена такими основними концепціями: трансцендентального суб'єкта (Р.Декарт); інтенціональністю свідомості та символічними формами буття (Е.Касирер, Е.Гуссерль); свідомістю як діалогу з Іншим, в тому числі й безсвідомим (М.Бубер, М.Бахтін, фройдизм); людина як сукупність суспільних відносин (марксизм); людина та обставини, в яких вона вимушена розвиватись (Х.Ортега-і-Гассет); символічне тіло (постстурктуралізм) тощо. І на початку XXI століття цілком слушним і актуальним залишається питання де і коли «Я»?

Мета статті.

Полягає у теоретичному осмисленні сучасного етапу розвитку Земної цивілізації, що з необхідністю вимагає переосмислення старих категорій, а також розкриття змісту нових, оскільки вони характеризують нові якісні зміни як світової цивілізації в цілому, так і особистості зокрема.

Виклад основного матеріалу

Донедавна більшість джерел філософської літератури при дослідженні людини та особистості фіксували свою увагу лише на наявності свідомості і трудової діяльності. Але на початку XXI століття у вітчизняній філософській літературі з'являється наступне визначення людини. Її характеризують як «душевно означену природно-соціальну істоту» [4, с. 28]. В цьому визначенні основна увага приділяється душевному стану людини. Таке визначення людини підтримується й у філософському енциклопедичному словнику: «Людина – природно-соціальна істота, якісно особливий ступінь живих організмів на Землі, здатних до свідомої саморегуляції, завдячуючи чому вона постає як суб'єкт суспільно-історичної діяльності й культури» [8, с. 350]. Наведенні визначення людини акцентують увагу на: душевному стані; визнається унікальність існування людини: її природно-соціальна сутність; діяльна природа тощо. Але сучасний етап розвитку людства характеризується невизначеністю соціальних орієнтирів людини. Такий стан виник у зв'язку з серйозними проблемами, які охоплюють широкий спектр: від економічних і культурних, що зачіпають інтереси всіх членів суспільства, в тому числі й стан внутрішнього світу окремої людини. Останнє питання актуалізує пошук ефективних шляхів формування і становлення нового типу людини.

Інтенсивне розгортання глобалізаційних процесів, каталізаторами яких виступають інформатизація та технологізація, вносять свої сутнісні корективи у розуміння людини, вона набуває нових якісних характеристик – віртуалізуючись. І на сьогодні в науковий обіг входить і широко використовується нові категорії такі як: постлюдина та постлюдство. В традиційному розумінні людина розвивається під дією оточення, а глобалізаційні процеси призводять до зламу сформованих суспільних відносин і стандартів поведінки багатьох сотень мільйонів людей. «На особистому рівні ми повністю оточені й «бомбардовані» фрагментами образності, несумісними або взаємопов'язаними, які розхитують наші колишні уявлення й стріляють у нас розірваними або несистематизованими екранними зображеннями» [6, с. 150]. Отже, варто зауважити, що досить тривалий час внутрішній світ людини залишався автономним, а на сучасному етапі розвитку інформатизації та технологізації він зіткнувся з усе наростаючими атаками потоків інформації.

На думку сучасного дослідника Є. Кочетова, сучасні новітні технології суттєво впливають на свідомість людини. «Техногенний світ придушив свідомість людини, порушив гармонію її душевного складу» [2, с. 26 – 27]. Розвиваючись у двох світах: реальному та віртуальному, людина має декілька варіантів у своєму розвитку. Перший – зберігати і розвивати свої внутрішні задатки, орієнтуватись на духовність та загальнолюдські цінності, адже в цьому криється сутність самої людини. В цьому контексті цілком слушним є зауваження Е.Фромма «Наша совість повинна пробудитись від усвідомлення того, що чим більше ми перетворюємося у надлюдей, тим нелюдими ми стаємо» [10, с. 11]. Тому духовно-моральне оновлення особистості є основою для подальшого розвитку як окремої особистості, так і світового співтовариства загалом. Сучасна космополітична культура носить поверховий і штучний

характер і заснована на фальшивих цінностях, тому актуальним, на сьогодні, є позитивне духовно-моральне оновлення, удосконалення загальнолюдських цінностей. Другий шлях – і душевний світ людини, і її тілесна організація трансформуються, набувають нового характеру існування. Прикладом цього є відома «імітаційна гра», яка була розроблена англійським математиком та логіком А.Тьюрінгом. Вона використовується як своєрідний тест для того, щоб з'ясувати чи здатна машина мислити. Людина спілкується, за посередництвом комп'ютера, з двома комп'ютерними інтерфейсами, ставлячи різноманітні питання. За одним із комп'ютерів сидить людина, а інший учасник діалогу – це машина. Якщо людина співставляє відповіді і нездатна відрізнити машину від людини, то саме ця помилка є відповіддю на питання, чи здатна машина мислити. Але, тест був створений не для того щоб відрізнити людину від машини, а чоловіка від жінки. Цьому є декілька пояснень, проте варто зауважити наступне: по-перше, природнім процесом формування людини є її гендерна ідентичність, якій приділена значна увага науковців. Відповідно до цього цілком природним виникає припущення якщо зникнуть статеві відмінності, то людину вже не відрізнити від машини. По-друге, природною сутністю людини є її тілесна організація. Але, в наш час тіло перетворюється на «костюм», який з легкістю можна змінити. Розвиток технологій та їх впровадження у життя звичайних людей трансформує й тілесну організацію людини. Вже зараз реалізовані технологічні дослідження, наприклад, замінюються втрачені біологічні органи (кінцівки, очі тощо) на роботизовані. Так в Сполучених Штатах проведена ціла низка успішних операцій по трансплантації кіберпротезів, при цьому мозок людини може контролювати їх рухи, а також людина здатна відчувати температуру води тощо. Варто сказати, що в США та ряді європейських країн працює ціла індустрія та налагоджений серійний випуск кіберпротезів. Більшість футурологів вважає, що шлях до постлюдини пролягає через транслюдину. Транслюди покращують своє тіло імплантатами і використовують комп'ютерні технології зв'язку. Транслюдина перетворюється на постлюдину за допомогою нанотехнологій, генної інженерії, ліків для збільшення пам'яті, терапії проти старіння, вживлених комп'ютерів, а також, звичайно, розвитку штучного інтелекту. По-третє, сучасна людина може одночасно мати декілька «Я». Цьому сприяють соціальні мережі такі, наприклад, як Kontakt та Facebook. Тобто, створене мережеве суспільство не потребує душевної та тілесної організації людини. Іншими словами сучасна людина віртуалізується і разом з тим віртуалізуються й всі відносини, в системі яких і формувалась людина. Сучасні обставини розвитку людини спонукають її до виходу за рамки просторово-часових та причино-наслідкових зв'язків, якими характеризується традиційне суспільство. Тобто, в соціальному вимірі існування людина стане одним із акторів дії, вона деперсоніфікується.

Отже, новий етап у розвитку людини є набуттям її статусу постлюдини, оскільки змінюються умови її розвитку, змінюється і вона сама. Але існує й інша точка зору, зокрема В.Марцевої. Вона вважає, що глобальний світ породжує особистість творчу і самостійну, яка здатна приймати рішення і відповідати за їх наслідки. «У визначенні пріоритетів формування особистості в

глобалізованому світі треба керуватись рисами «Homo postindustrialis» - істоти творчої, автономної, активної, емансипованої, наділеною властивостями давати собі раду, не звертаючись до інстанцій» [9, с. 11]. В цьому твердженні є раціональне зерно, але ми ще знаходимось на етапі перетворень і яким буде виглядати глобалізований світ ще ніхто не може дати однозначної відповіді.

За своєю природою людина багатогранна й унікальна, неповторна істота має великий набір потреб, які потребують реалізації: фізичні, економічні, політичні, матеріальні, соціальні, національні, культурні, духовні та інші, тому життя людини, його якість є різноманітними, тому людина не може уніфікуватись в процесі поширення новітніх комунікативних технологій, які, в свою чергу, розповсюджуються на всі сфери її життєдіяльності, наприклад, електронні гроші, квитки тощо, і тим самим людина перетворюється у людський фактор техносу. Але домінування економічного виробництва та орієнтація на матеріальне споживання призводить до одностороннього розвитку людини, за визначенням західного філософа та соціолога Г.Маркузе, формування «одномірної людини», а не багатосторонньої та всебічно розвинутої. Розвиток сучасної техногенної цивілізації призводить до виникнення нового особливого типу автономії людини, на відміну від розуміння людини у традиційному суспільстві. В ньому людина реалізує свої можливості через приналежність до певної системи зв'язків. В техногенній цивілізації може змінювати, поширювати свої зв'язки, вона не прив'язана до них. Сучасна людина для ефективної реалізації своїх можливостей будує свої взаємовідносини з іншими людьми гнучко, вона включається в різні соціальні утворення і різні культурні традиції. Тобто ідеалом людини в техногенному суспільстві є формування творчої індивідуальності. «Система цінностей техногенної цивілізації базується на ідеалах креативної діяльності і творчої активності суверенної особистості» [5, с. 32].

Інтенсивне впровадження новітніх технологій, зокрема комп'ютерних, призводить, на думку російського вченого А. В. Кутирьова, до виникнення двох світів: світу культури і світу техносу. «Людство очікує подвійна перспектива, або воно збереже свою ідентичність і буде розвиватись і вдосконалюватись, або ж перетвориться в так зване постлюдство, роботоподібне» [3, с. 4]. Цей вибір перед людством стоїть вже сьогодні і перш ніж обрати один з шляхів подальшого розвитку люди починають жити в цих двох світах. Світ культури орієнтований на природу, другий – на техніку та інформацію. При цьому культура за своєю суттю є природною, а технічний світ – штучним. Автор підкреслює, що ці «світи» знаходяться у стані конфлікту між собою, на нашу думку така точка зору є цілком правомірною. «Ці світи все більш відокремлюють і вступають у конфлікт один з одним, між ними відбувається боротьба за вплив, за перетворення у всезагальність» [3, с. 9]. У передових країнах Заходу відбувається культурно-антропологічна криза. Це, перш за все, пов'язано з масовим розповсюдженням техніки, особливо комп'ютерів у всі сфери життєдіяльності людини. Людина при цьому втрачає саму себе, вона існує віртуально. «Всеохоплююча технологізація людства призводить до виникнення «Homo sapienstismus» раціоналізованої, техногенної людини, у якої замість

моралі – розрахунок, замість обов’язку – програми, замість щастя – успіх» [3, с. 10]. З цього можна зробити висновок, що суттю культурної кризи в наш час є заміна цінностей на технології, надання ним всезагального статусу. У зв’язку з цим може виникнути таке явище, коли не людина буде управляти машиною, а навпаки. Людина розчиняється в технологіях, вона стає фактором техносу, вона перестає жити, а починає функціонувати. Це загрозливі тенденції для існування особистості, тому вибір в якому світі реалізовувати свої можливості люди повинні зробити сьогодні. «Основне протиріччя нашого часу – конфлікт між культурою і цивілізацією. Він загрожує, перш за все, особистості, тобто власне людському в людині. З цього слідує, що опиратися натиску буде сама особистість, яка не зможе змиритись, у першу чергу, з пануванням безликих сил, які перетворюють людину на вузькофункціональну машину» [3, с. 47].

Тобто, новою сутністю людини в техногенному суспільстві є перетворення людини із “*homo sapiens*” в дещо техноподібне. За висловлювання А. В. Кутир’ова, людина з суб’єкта життя перетворюється в агента дії, як актор. «Актор – це особистість без духовності, очищений розум «труп без духу»» [3]. Звісно про це говорити ще зарано, але перспективи такого розвитку особистості невтішні. Актор все ж зберігає важливі сутнісні характеристики людини – суб’єктивність, активність, самостійність, свободу вибору. Він не мертвий, а механічний. «Відмирання особистості, її перетворення в актора – це перша функціональна фаза смерті особистості, своєрідний стан анестезії, коли вона діє при мінімумі почуттів і без душі. Друга фаза відмирання особистості – її перетворення на фактор соціотехнічної системи. Така смерть схожа на клінічну і проявляється у розриві цілісності людини: свідомість індивіда відривається від часу і місця знаходження свого тіла» [3, с. 79]. В такому контексті гостро постає проблема ідентичності людини взагалі. Тому що, у віртуальній реальності людина роздвоюється на реальну, справжню, «буттєву» і на уявну – потенційну, «інобуттєву». На сьогодні це не є поодинокими прикладами, чи фантастикою. Це новий соціальний тип, наприклад, хакери, кіберпанки, геймери, для яких буття в предметному світі прикра перешкода. Дійсно кіберпросторові доводи зводяться до застереження, що людина не повинна повністю забувати про тіло. Люди, як біо-соціальні істоти мають підтримувати зв’язок з «реальним життям», з необхідністю по всяк час регулярно повертатись від занурення в кіберпростір до інтенсивного переживання тіла. На сьогодні лікарі констатують не поодинокі випадки смерті молодих людей від передозування енергетичним напоєм. Оскільки фізичне (тілесне) існування перешкоджає безперервному перебуванню у віртуальному просторі.

Отже, розвиток інформаційно-комунікативних технологій є важливою умовою в процесі розвитку людини. Цей розвиток змінює місце людини в сучасному світі, впливає на її моральнісну цілісність, духовно-етичні установки, змінює тип світосприйняття і світорозуміння. Така зміна призводить до трансформації цінностей та ідеалів, розкривають в новому світлі проблему соціокультурної і національної ідентичності. До того часу як людина потрапила в інформаційно-знакове середовище, вона ідентифікувала себе лише з певним

середовищем, ядро якого складала національна ідентичність. Але в умовах розгортання глобалізаційних процесів межі національної ідентичності значно розширились. Інтернет-спілкування і активне віртуальне життя, змінює характер і поведінку комунікантів. Тому, за таких умов, принципового значення набувають такі чинники, які впливають на зміну ідентичності, розвиток інформаційного суспільства і формування інформаційної культури.

На сьогодні інформаційний простір наповнений елементами різних культур і, як наслідок, володіє безмежними можливостями впливу на людину, на її місце в віртуальному середовищі і, відповідно, здатний трансформувати ціннісно-сміслові системи особистості. В свою чергу інформаційний простір сформований в умовах мережевої культури, утворюється в результаті взаємодії багатьох людей. При цьому інформаційне середовище «поглинає» людину. Як наслідок змінюється й поведінка і діяльність людини за межами інформаційно-комунікаційного середовища, що в результаті призводить до зміни сприйняття людиною реального світу. В умовах глобалізації світу ідентичність постає смисловою основою існування людини в мінливому світі. При розгортанні глобалізаційних процесів сприйняття навколишнього світу відбувається завдяки інформаційному простору, ЗМІ, комп'ютерних мереж, завдяки яким відбувається процес соціалізації індивіда. Отже, в результаті активного оволодіння людиною штучних інформаційно-комунікаційних технологій змінюються структура свідомості, сприйняття реального світу людиною і, як наслідок, змінюється поведінка особистості, виникає переосмислення етичних норм, цінностей. А також можуть простежуватись психологічні деструкції і, як наслідок, трансформуватись життєвий світ людини.

Тому, вже на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій ми можемо говорити про становлення нового типу ідентичності – «електронної». Таку точку зору, наприклад, висловлює відомий німецький дослідник М. Фасслер. Цей тип ідентичності, на думку автора, формується в нових умовах комунікації і визначає міру співвідношення з іншими учасниками комунікації. Комунікація в інформаційному просторі постає основою для виникнення нових відносин, які, в свою чергу, формують особливий тип особистості, ідентичність якої формується лише в процесі мережевої комунікації. Ідентичність в глобалізованому світі характеризується як мобільна та відкрита. Функціонування сучасного суспільства залежить від кількості комунікаційних середовищ, хоча, як і раніше, суспільство продовжує диференціюється за такими ознаками як: територія, культура, національність та інші. Національна культура, в свою чергу, ґрунтується на власній системі цінностей, вона ніби намагається зберегти свою самобутність в процесах всеохоплюючої інформатизації і комп'ютеризації суспільства, національна характеристика все більше набуває статусу «залежної величини».

Отже, сучасний етап розвитку світу характеризується антропологічною кризою, яка, в свою чергу, є несумісною з душевним станом людини та тими швидкостями, з якими розвивається сучасна цивілізація. За своїм змістом сучасна цивілізація імперсоналістична, тобто вона не хоче знати особистості, але, разом з тим, вимагає від людини активності, не бажає щоб людина ставала

особистістю. «Сучасній людині, здається, стало затісно у людських кордонах. Тут і нагодилися різноманітні видові ототожнення з позиції «пост-» Постлюдина – не нова людина, це новий вид людини, а, отже – новий спосіб людей говорити про свої тіла, суцї та видозмінені» [11, с. 43].

Сучасна американська дослідниця К. Хейлз, аналізуючи питання як ми стали постлюдством, розглядає три історії, які є між собою взаємопов'язаними. В першій історії авторка досліджує інформацію, яка на сьогодні є не залежною від матеріальних форм. Найважливішим наслідком дематеріалізації інформації стає зникнення контексту. Тобто повідомлення необов'язково має бути зрозумілим, необов'язково мати сенс. Друга історія вказує на конструювання кіборгів. Авторка ставить перед собою цілу низку питань. Зокрема такі: чи впливає віртуалізація соціальної реальності на досвід тіла? Чи віртуалізуючись ми втрачаємо своє тіло? Якої загрози ми уникаємо у віртуальній реальності та якої насолоди прагнемо? Роздуми на поставлені питання приводять К. Хейлз до наступної відповіді: нинішнє модифіковане тіло можливе там, де звучується межі «Я», зникає відчуття себе як суб'єкта. Маємо величезний розрив між обмеженими біологічними можливостями людського тіла і прогресуючими можливостями інформаційної експансії людства. Поки що цей розрив досягнути ми не в змозі, а він тим часом все зростає і все більше непокоїть. Третя історія присвячена аналізу зникнення вільного суб'єкта в кібернетичному просторі і появи постлюдини. В цій історії авторка також ставить цілу низку питань, зокрема: як індивідуальність людини поступається глобальності людського, чи втрата тілесної оболонки не може розглядатися як умова суб'єктивності. І цілком логічно виникає низка припущень: можливо, свідомість – це теж інформаційний ресурс, і вона так само матеріальна, як і тіло? Постлюдина вважає, що свідомість є лише епіфеноменом, випадковим наслідком еволюції. Цьому є підтвердження, якщо звернути увагу на те яку складну поведінку має штучний інтелект, а можлива вона і без свідомості.

Саме в таких умовах з'являється постлюдина. Вона поєднує людину та техніку. Тому в науковому дискурсі використовується термін «фактор» для позначення такого стану існування людини як постлюдина. Основною відмінністю між людиною-особистістю та людиною-фактором є те, що суб'єкт, який стоїть за останнім втрачає самототожність, фрагментується. Взаємодія такого суб'єкта із зовнішнім середовищем опосередковується технікою. Зважаючи на вище сказане можна констатувати той факт, що сучасне людство переживає кризу гуманізму, яка власне починається зі вступом розвитку суспільства у стадію соціотехнічну.

Висновки

Сутність людини при таких умовах розвитку світу зводиться до ресурсу. Таким людям не потрібно співчуття, переживання, любов тощо. В таких соціотехнічних відносинах любов замінюється на порнографію, таким людям не потрібен Інший. Так, наприклад, в Інтернет кафе, де наче б то відвідувачі збираються разом, але їх спілкування зводиться до взаємодії з машинами. Отже, саме суспільство набуває характеристики – соціотехноса. Також варто звернути увагу на той факт, що відбувається втрата смислу буття. Такі «пошукові

системи» як філософія, релігія, наука, які були покликані шукати істину, що розкривала смисл буття, то тепер цей смисл і сам пошук втрачені і нікого майже не цікавлять. Сьогодні істина тлумачиться як створення власного успіху, проекту тощо. Постлюдина наповнена різною інформацією, яка по суті не відображає об'єктивний стан існування, а є лише відповідністю до певного замовлення. Тому постлюдина – це новий еволюційний етап розвитку людини, умови розвитку якої значно відрізняють від всіх попередніх.

Отже, й у сьогоденні людина продовжує шукати себе, де «Я» це такий собі «мандрівник між світами», тому з необхідністю відбуваються метаморфози з розумінням і реалізацією свободи, відповідальності, моралі, права тощо. Це означає, що «Я» являє собою конструкт цих схем, де власного «Я», як правило, не існує, але варто сказати, що не все так однобічно, оскільки «Я» - це шлях і пошук себе відбувається через причетність людини до всіх подій у світі в цілому. Відкриття себе можливе тільки у здатності людини бути причетною до динамічних умов розвитку світу і творчим та креативним змінам у собі.

Список використаних джерел

1. Ільїн В. Епоха «пост»: людина в перспективі «нової духовності» / В.Ільїн // *Філософсько-світоглядні засади буття людини*. - № 5. – 2010. – С. 43 – 49.
2. Кочетов Э.Г. *Глобалистика: теория, методология, практика*. / Э.Г. Кочетов: [учебник для вузов], – М.: Норма, 2002. с. – 647.
3. Кутырёв В.А. *Культура и технология: борьба миров*. / В.А Кутырёв – Новгород, 1994, - 235 с.
4. *Людина і світ* / [Л.В.Губерський, В.Г.Кремень, А.О.Приятельчук та ін..]; за ред. Л.В.Губернського [3-тє видання, виправлене і доповнене]. – К.: «Знання», 2007. – 350 с.
5. Стёпин В.С. *Теоретическое знание* / В.С. Стёпин – М., 1999, С. – 39 – 53.
6. Тоффлер Е. *Третья волна* / Е.Тоффлер [пер.з англ. А.Євса], – К.: Всесвіт, 2000. – 475 с.
7. Тульчинский Г.Л. *Трансцендентальный субъект, постчеловеческая персонология и новые перспективы гуманитарной парадигмы* / Я. (А.Слинин) и МЫ: к 70-летию профессора Ярослава Анатольевича Слинина. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество. – 2002. – Серия «Мыслители». Выпуск X. – С. 528 – 555.
8. *Філософський енциклопедичний словник [голова редколегії В.І.Шинкарук]*, - К.: Абрис, 2002. – 742 с.
9. *Формування особистості в сучасному українському суспільстві: Об'єктивні і суб'єктивні фактори: тематичний збірник наукових праць із соціально-філософської проблематики*. / гол. редактор О.О. Шубін – Донецьк: ДОН ДУЕТ, 2003. – 11 с.
10. Фромм Э. *Иметь или быть?* / Э.Фромм [пер.Н.Петренко, О.Иванчук], – К.: Нико-Центр, 1998, - 400 с.
11. Хейлз К. *Як ми стали постлюдством. Віртуальні тіла в кібернетичі, літературі та інформатиці* [переклад Є. Марічева] / К. Хейлз – К.: Ніка-Центр, - 2013. – 426 с.
12. *Zizek Slavoj No Sex, Please, We're Post-Human!* / Slavoj Zizek [пер. з англ. А. Смірнова], [WWW - document]. URL <http://www.lacan.com/nosex.htm>

REFERENCES

1. Ilyin V. The “post”epoch: a man in a perspective of “new spirituality” V.Ilyin // *World philosophical-view principles of life of man*. - № 5. – 2010. – S. 43 – 49.

2. Kochetov of E.G. *Globalistika: teoriya, metodologiya, practice.* / E.G. Kochetov: [učebnik for vuzov], – M.: Norm, 2002. s. – 647.
3. Kutjrev V.A. *Culture of I tekhnologiya: bor'ba mirov.* / V.A Kutjrev is Novgorod, 1994, - 235 s.
4. *Man and world* / [L.V.Guberskiy, V.G.Kremen', A.O.Priyatel'chuk but other.]; for editor L.V.Gubernskogo [3-te edition, corrected and it is complemented]. – K.: «Knowledge», 2007. – 350 s.
5. Stepin V.S. *Teoreticheskoe znanie* / V.S. Stepin is M., 1999, S. – 39 – 53.
6. Toffler E. *Third wave* / E.Toffler [per.z ang. A.Evsa], – K.: Universe, 2000. – 475 s.
7. Tul'chinskiy g.l. *the Transcendental subject, post-human personologiya and new prospects of humanitarian paradigm* / I. (A.Slinin) and WE: to the 70year of professor Yaroslava Anatol'evicha Slinina. – SPb.: Saint Petersburg philosophical society. – 2002. are Series «Thinkers». Issue Ö. – P. 528 – 555.
8. *Philosophical encyclopaedic dictionary* [chairman of editorial board V.I.Shinkaruk], - K.: Contour, 2002. – 742 s.
9. *Forming of personality is in modern Ukrainian society: Objective and subjective factors: thematic collection of scientific labours is from socialphilosophical problematiki.* / goal. editor O.O. Shubin is Donetsk: DON is DUET, 2003. – 11 s.
10. Fromm E. *To have or to be?* / – K.: Niko-center, 1998, - 400 s.
11. Hayles K. *How We Became Posthuman/ Virtual Bodies sn Cybernetics, Literature, and Infoformats/* K.: Nik-center, - 2013. – 426 s.
12. Zizek Slavoj *No Sex, Please, We're Post-Human!* / Slavoj Zizek [nep. з анг. А. Смірнова], [WWW - document]. URL <http://www.lacan.com/nosex.htm>

ЛЕВЧЕНЮК Е.В. - кандидат философских наук, ассистент кафедры философии гуманитарных наук Киевского национального университета имени Тараса Шевченко (Киев, Украина) levchenyuk@ukr.net

ПОСТЧЕЛОВЕК И ПОСТЧЕЛОВЕЧЕСТВО: ОСОБЕННОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ

В статье рассмотрены современные условия развития человека. Установлено, что происходит новый эволюционный этап формирования личности, где основными детерминантами ее творения являются информатизация и технологизация общества, что, в свою очередь, влечет бифуркацию миров, в которых вынужден развиваться человек: мир культуры / мир техноса, мир природы / искусственный мир.

Ключевые слова: человек, постчеловек, постчеловечество, информатизация, технологизация, киберпространство

Levchenyuk, Yevheniya, associate professor of philosophy, assistant kafedry filosofii of humanitarykh sciences Taras Shevchenko National university of Kiev (Kiev, Ukraine) levchenyuk@ukr.net

POSTHUMAN AND POSTHUMANITY: THE ESSENCE OF MANIFESTATION

This article discusses modern conditions of human development. It has found that there is a new evolutionary stage in the formation of personality, where the main determinants of her creations are informatization and technologization society, which in its turn leads to a bifurcation of worlds where people are forced to develop themselves: the world of culture / technology ,natural world / artificial world. **Keywords:** man, posthuman, posthumanity, information, technologization, cyberspace. The new historical stage of human development needs rethinking of old categories and finding new content that reflect those structural changes of the world order, as well as with each person in particular. Accentuated attention to determining the nature of man and his place in the world is researched. It is established that modern human development is characterized as a

*transition into Post Humanity. Modern man is developed in two worlds - the real and the virtual. And, because of this, a man has several options for his/her development. **The first one** is to focus on his/her own principles and beliefs that are based on common values and traditions. **The second one** lays in the deployment of globalization processes, catalysts of which are informatization and technologization, the bodily organization and a person's inner world is, in turn, transformed. Thus, the present conditions of human development are forcing her to go beyond the space-time and cause - effect connections, defined as traditional society. Therefore, in the bounds of social dimension of existence, a modern man is transformed into one of the actors of an act, so she is personified. In the virtual space the bifurcation of the person is happened: real (true, "existential") / imaginary (potential, "inoexistential"). Nowadays its are not isolated cases, but a new social type - hackers, cyberpunks, gamers, whose existence in the objective world is annoying obstacle. Hence posthumanism is a synthesis of man and technology, so in scientific discourse, the term "factor" is used. And the main difference between human -personality and human - factor is that the subject behind the last one, loses self identity and is fragmented. The interaction between such a subject and the world is due to technology. This, in turn, causes a crisis of humanism, which is experiencing by a modern society. It's start is of accession of the society into socio-technical stage of its development. Therefore, the essence of man is limited to resource. Present time requires from an individual a search of his own "I". And such forms of social consciousness as philosophy, religion, science, which were always designed to look for the truth and meaning of life, nowadays are of no interest and the searching itself is lost. Today, truth is interpreted as creating of one's own success, project and so on. Posthumanism is filled with various information, which in fact does not reflect the objective state of existence, but is only matched to a specific order. Therefore Posthumanism – is a new evolutionary stage of human development, conditions of which significantly differ from all the previous ones.*

Keywords: human, posthuman, postchelovechestvo, informatization, technologization, cyberspace

*Дата надходження рукопису 12.03.2015 року
Рекомендовано до публікації 17.03.2015 року*